

TIJDSCHRIFT VOOR

NOORDBRABANTSCH

Geschiedenis, Taal- en Letterkunde.

Prijs per Jaargang:

Voor NEDERLAND 3 gulden.

v. BELGIE 6½ franken.

Brieven en Mededeelingen bij den

Redacteur

AUG. SASSEN te HELMOND.

Verschijnt

om de veertien dagen.

200

Inhoudiging van den land-commandeur van Gemert in 1786.

(Vervolg van blz. 114)

nder dit vreugdegegalme is den
voornoemden trijn wederom voort-
getrokken tot aan het cruys bij
Francis van der Putten, alwaer
eenen grooten en magnifieken
triumphbooge gericht was met
deze cronica:

Boven aan den boog:

DULCIS VESTER INTROITUS

CUIQUE GRATIOSISSIMUS.

Wat laeger op de rechte zijde:

FELIX ATQUE LÆTA HODIERNÆ LUCIS FESTIVITAS
GEMERTA ORITUR.

Op de linke zijde:

IO VIVAT AC FLORESCAT NOBIS PRÆFECTUS

EXCELLENTISSIMUS REISCHACH.

Onder in den boog:

NOOIT BEN IK ZOO VERHEUGT ALS OP DEEZEN DAG,

TOEN IK ZIJN HOOGWAARDE EXCELLENTIE ZAG.

Dezen triumphboog wederom passeerende, heeft
zyne hoogwaarde excellentie wederom, naer de cronica
gezien te hebben, zijn hooft met de uytterste verge-
noeging ontdekt, over welke dankbaarheid alle het
volk overtuygt en verbleyt, heeft wederom den voor-
noemden „vivat zijn excellentie” uytgegalmt sonder
ophouden. Dat wederom dezen magnifiquen trijn, de
schutterijen met vliegende vaendels en het gespeel der
musicanten voorttreedende tot de Haageyk bij van
der Putten, gedeputeerden, alwaer wederom eenen
schoonen triumphboog geplaets was, altegaer met
bloemen bewonden, waeraen geplaets waeren deze
volgende cronica:

201

WIE TWIJFELT OF DAT DEN BARON DE REISCHACH
SOUVERAÏN IS ALS DEWELKE DIE ARGLISTIGHEID
WILLEN UITVOEREN.

Deze triumphboog wederom passeerende, zijn hoog-
waarde excellentie heeft, als voorens gezegt is, wederom
zijn hooft ontdekt tot dankbaarheid zoo hij, om kort
te schrijven, aan alle triumphboogen heeft gedaen,
als wanneer dezelve passeerde, waernaer van het
volk, tot blijdschap en erkentenis, idere reyze zonder
ophouden is verniewt het vreugdengeschal van „vivat
zijn hoogwaarde excellentie”. Dat van hier voorttrek-
kende met groote deftigheyd tot het huys van Alber-
tus Verhofstad, alwaer weederem eenen triumphboog
gesteld was van plancken met schoon sitspapier be-
plackt en boven den circel van den boog rood
gecoleurt ende met goude letteren het volgende
cronicum, boogsgewijze:

VIVAT IO VIVAT FRANCIS JOANNES NEPOMUCENUS
FIDELIS.

Op de rechte zijde:

ZIJT SCHUTBROERS GETROU AEN DEN SOUVEREÏN
EN VOLGT HET ORDER VAN DEN CAPITEYN.

Op de slinke zijde:

REISCHACH ZY HIER REGT VAN PAS,
WIJL GEMERT HAEST BEDORVEN WAS.

Zijn hoogwaarde excellentie met vergenoeging dezen
triumphboog passeerende, heeft zijn vergenoeging we-
derom betoont, als vorens gezegt is. Nu voorder
rijdende, is zeer verwondert geweest aldaer ziende die
plaetse, alwaer in het vorige jaer zoo schrikkelijke
brand is geweest, maer tevens nog meerder verwondert,
ziende aldaer zoo veele huizen wederom gebouwt en
zelfs zeer veel mooyer dan andere huizen, is zoo
langzaam met het zwierig gezwaey van voorgaende
vaendels der schutterijen deze nieuwe straete inge-
reeden van alle kanten meer en meer volk, zoo
vreemde als inwoonders, toeloopende tot aen het huys

van de heer van der Mark, alwaer wederom eenen grooten triumphbooge geplaets was, verciert met groen en gecoleurde strikken met deze volgende cronica.....⁽¹⁾

Zijne hoogwaerde excellentie, dezen triumphboog wederom met groote vergenoeging passeerende en komende aan het volgende huys van Petrus Swinkels, bevonde wederom aen een festonne met palm deze volgende cronica.....⁽¹⁾

Hier wederom gepasseert zijnde, is den voornoemden trijn wederom voortgetrokken met alle treffelijkheyd tot voor het huys van de weduwe Snoex ofte voor de secretarye, alwaer den toeloop van het volk zoo sterk wierd, dat nouwelijks den voornoemden trijn koste passeeren, jae, de aenschouwers waeren zoo menigvuldig, dat alle de bovenvensters van de huizen, jae zelfs de boomen bekleed waeren met aenschouwers. Op deze pleyn voor de secretary was gestelt eenen triumphboog. Zijne excellentie hier gepasseert zijnde, heeft met verwondering aenschouwt de straete gymnasii ofte zoo genoemde Schoolstraete, welke allerlieft door de studeerende jonkheyd opgepronkt was. Daer was eenen triumphbooge opgeregt in het begin van de genoemde Schoolestraete, welke fraay en tamelijk groot was, van vier pilaeren verciert met palmkransen en sitzpapier omsingelt..... Van welken triumphboog af was gemaekt eene allée van kleyne mastboompjes, geleydende tot den tweeden triumphboog in de Schoolestraat, wat kleynder als den eersten nogtans netjens opgeciert met palmkranssen en gecoleurde papier..... Van dezen tweeden triumphboog continueerden de voorzegde allée van kleyne mastboomtjens linieregt tot aen de poorte der latijnsche schoole, welken weg van den eersten triumphboog tot de poorte der latijnsche schoole t'enemael bestrooyt was met wit en rood gemengelt zant; deeze poorte van het collegie was uytnemende en voortreffelijk verciert, als boven op het hoogste van de lijste van de poorte was geplaets het waepen van zijn hoogwaerde excellentie verbeeldende twee wilde varkenskoppen en twee ordenscruysen. (Volgen eene reeks cronica.)

(Wordt vervolgd.)

Naar een handschrift in het bezit
van den redacteur.

⁽¹⁾ Wij zullen in het verder gedeelte dezer beschrijving de — meest alle onbeduidende en erg gewrongene cronica, ter wille van de plaatsruimte, weglaten.

(RED.)

Oorkonde.

1607. October. 22.

Scheidslieden beslechten een geschil tusschen Jkr Wolfaert Everard van Wittenhorst, heer van Deurne en Jkr Everard van Doerne, heer van Liessel, omtrent de heerlijkheid van Deurne en Liessel.

Isoo questien ende geschillen geschaepen waeren op te staen ende te rysen tusschen joncker Wolfaert Everaert van Wittenhorst, heere tot Doorsen, Rossum &c. ten eenre — ende joncker

Everaert van Doorsen, here tot Liessel, ter andere zyden, over ende van wegen zeeckere deylinge der middele ende leghe jurisdictie van Doorsen, soo sijn op heden, date ondergenoemt, deselve joncheren ghevenen (?) door tusschensprecken van den heeren ende vreenden, onder genomineert, van alle deselve questien ende geschillen, die tusschen hun van wegen der voorscreven deylinge der jurisdictie souden hebben mogen opstaen ofte gmoveert worden, in 't minne, voor hunder beyder leven ende nyet langer, met den anderen vergeleecken, overcommen ende geaccordeert inne vuegen ende manieren naevolgende: dat's te weetene, dat die voorscreven joncker Wolfart alleen sall blyven gehelycken berustende in der hoge, leghe ende middele jurisdictie te Doorsen, sonder dat die voorscreven joncker Everaert hem daerinne eenige molestatie sall mogen doen; ende die voorscreven joncker Everaert van Doorsen sall daerentegens absolutelycken possideren het dorp van Liessel sonder dat die voorscreven joncker Wolfaert daer yet sall hebben te commanderen in der vuegen, dat watdanige delicten oft brueken binnen het voorscreven dorp Liessel van nu voortane sullen commen te vallen, sullen staan ende wesen tot profijlt, correctie, compositie ende verantwoorden van denselven Everaert alleene, all waer 't oyck, dat de saecke occurerende crimineel oft capitael, behoudelijk ende in sulcken verstande nochtans, dat dieselve joncker Everaert tot Liessel voorscreven egeeen wetten oft officiers sal mogen stellen oft houden maer well in alle occurentien sich sal moeten behelpen met degene van den voorscreven joncker Wolfaert, ten waere hy eenich ampt of officie selfs bedienen wilde; met conditie inne desen toege daen, dat alsulcken rente van thien guldens jaerlijcx, als de voorscreven joncker Everaert tot noch toe van

't huys te Doorne in plaetse van de civile ⁽¹⁾ bruecken heeft genoten, midts desen accorde verstaen wordt gecasseert ende te nyette gedaen te worden sonder dat deselve tot laste des voorscreven huys meer sal comen te loopen ofte te verschynen. Ende oft saecke waere, dat de hoocheyt gelost werden, soo sal dit accorde comen te sesser en ende vuytwysen ende partyen sullen staen op haeren iersten voet, zoe ende gelijk zy waeren voor date van desen accorde. Allen dwelek zoo voorscreven is die voorscreven joncheren contrahenten malcanderen reciproce inne adelycker trouwen hebben geloofd ende gelooven midts desen, naegaen, te volbrengen ende metten wercken t' effectueren ende daertegens by hunder beyder leven nyet te doen in eeniger manieren, verbyndende daer-vooren hunne persoonen ende goederen, present ende toecomene, renuncieerende tot dyen inne wederzyden op alle ende jegelycke beneficien ende remediën van rechte, die hun tot der contraventie eenichsints te staede soude comen ofte mogen comen. Dit's aldus gedaen opten huys van Gemert, daerby aen ende overe waeren d'eerweerde edele ende ernsteste heeren, heeren Henryck van Holtrop, duytsordenscommandeur tot Gemert voorscreven, joncker Walraven van Erp, here tot Erp ende Veghel ende joncker Godart Oudert, here tot Ricxtel, welcke hen ende joncheren dese tegenwoordige, neffens noch een ander van gelijk inhoud, tot vasticheyt ende confirmatie van 't gene des voorscreven is, met hem jonckeren contrahenten hebben onderteekent opten xxiij^{en} dach Octobris anno xvj^e ende seven. Ende was onderteekent: Wolfaert Evert van Wittenhorst, Everaert van Doerne, Godaert Oudaert, heere tot Ricxtel, Henrich van Holtrop, duitz ordenscommandeur tot Gemert.

Dese copye gecollationert tegens d'originaele betee-kent in dato als boven, is bevonden daermede t'accorderen by my Joachim van Aelst, notaris openbaer, desen vijf May xvj^e ende achthien. (*Geteekend*) J. v. Aelst, 1618. (Papier).

Extracten uit het grafboek van Someren.

(Vervolg van bladz. 192.)

16 Jan. 1792 de eerw. heer Cappelaan deezer room-sche gemeente, Antony Muyen.

⁽¹⁾ Er staat ciuite; in een ander afschrift staat etc. De t is in beide stukken duidelijk; toch zal civile wel in 't origineel gestaan hebben of — wat anders?

4 Juli 1792 gestorven mijn tweede soon Petrus Matheus Beynen, oud 5 maanden en een dag en den 7^e begraven in het koor der kerk.

2 April 1795, mijn oudste zoon Christiaan Hendrikus Beynen, oud 6 jaar, 9 m., 13 d., stierf den laatsten Maart.

29 Jan. 1796. Anna van Riet, geb. van Asten, wed. van Gerhardus van Dremmen, in leven schoolm^r en coster alhier.

28 Aug. 1797. Philippus de Rooy, zoon van C. de Rooy, secretaris alhier, geweese presiedent, notaris publicq, procureur en 's lands deurwaarder, stierf den 24sten, sagtelijk met vertrouwe in den Heere.

9 April 1800. Een kind van mij, genaamt Petrus Johannes Beynen.

4 Oct. 1800. Isak Annoké, geweese ontfanger alhier.

21 Dec. 1804, onzen braven vader Christiaan Beynen, oud 92 jaar.

25 Nov. 1805. Elieizabeth Slingsbie, wed. Laurens Box.

Oorkonden betreffende Steenberghe.

(Vervolg van blz. 172.)

I tem dat den legscat, die men ons van desen lande sculdich sal zijn, binnen

drie jaeren betaelt sal worden, aldaer d' eerste

praye ende derdendeel aff verschynen zall te Kersmisse oft te Licht-

misse, naerdad d' ierste note oft coren in scuere oft van desen lande sal sijn gedaen ende alsoe voort twee Kerst-

missen oft Lichtmissen daer naestvolgende telcken oock een derden van denzelven legscat. Ende oft hier naemaels in eenighe pointen voirs. twyfel oft eenighe donckerheyt gebuerde, die

zullen altijt by (ons) oft onsen naecoemelingen verclaert

worden ende alsoe onderhouden. Wy Engelbrecht, greve tot Nassouw voirs., hebben geloofd ende gelooven voor ons selven ende onsen naecomelinghen dit voirs. landt, gelijk dat binnen synen voirs. paelen gelegen is, te vryen, te waeren, gelyckerwijs wy dat vercocht hebben, in al ende in deelen den voirgen. goeden luyden ende innemers, hueren oiren ende nacomelingen ende generaelijk allen dengen. die eenich deel in dit voirs. landt hebben oft vercrygen sullen, erffelijk te hebben ende vredelijk te besitten eeuwelijk ende tot allen daeghen, sonder eenich calengieren van iemenden ende daer aff seker warant te zyne ende te blijven tot eeuwyghen daeghen. Ende gelooven voirt, in goeder trouwen, desen voirs. coop van desen lande voirs. ende alle ende yegelycke voirwaerden, geloofden ende rechten voirs. vast ende gestaedich te houden ende te doen houden den voirs. goeden luyden ende innemers in alle der formen, als voirs. is ende daertegens nyet te comen oft te doen comen in eeniger manieren by oft by yemande anders van onsen wegghen; alle boosheyte ende argelist wtgescheyden ende in kennisse der waerheyte ende sekerheyden dese letteren, uwthangende bezegelt met onsen zeegele. Ende voirt om der meerder kennissen ende zekerheyden soo hebben wy versocht ende begeert aen onsen goeden luyden van Steenbargen ende van Roesendael, dat sy der stadtzegele van Steenbarghen ende ons dorpszegele van Roesendael aen dese letteren wonden hanghen. Ende wy scouteyt, borgemeesteren, scepenen ende alle die gemeynte van der stadt van Steenberghe, ende wij scouteth, scepenen ende gemeynte van den dorpe van Roesendael hebben, ten versuycke van onsen genaedighen lieven heere van Nassouw, der stadtzegele van Steenbargen ende des dorpszegele van Roesendael aen dese letteren mede gehanghen op den thienden dach van Meerte in 't jaer ons Heeren duysent vier hondert zeven ende tachtich, nae costume van schryvene 'shoofs van Luydick.

Medegedeeld door Mr.

L. A. J. W. baron Sloet te Arnhem.

Iets over den Heidrik.

Een uur ongeveer ten zuiden van Liessel, deels langs den kunstweg van Deurne naar Meyel, liggen eenige aanzienlijke hoeven, welke te zamen het gehucht Heytrak of den Heidrik vormen en welke buurtchap sedert eeuwen bekend is om den goeden

turf, die in hare nabijheid wordt gegraven.

Reeds vroeg wordt er van den Heytrack melding gemaakt; doch veel belangrijks vóór de zeventiende eeuw heb ik er niet van kunnen vinden.

In 1639 behoorden de hoeven aan Jan van Nieuwenheym, wonende te Roy, in het land van Kempen, onder 't stift Keulen.

Dat jaar rezen er moeilijkheden tusschen de pachters der hoeven en de gemeente Asten.

Omtrent den Heidrik liggen twee plaatsen, „De Vliedt” en „de oude bane” hun beider streckende tot Asten, welke voorz. Vliedt met de voors. hoy- en groesvelden Astenwaerts gelegen totte voorz. oude bane toe over dartig ende meer iaeren peyselijk ende sonder eenighe obstaekel, soowel by de pachters als by de ingesetenen der heerlijkheyt Asten zijn gebruyckt ende beweydt geweest, sonder dat de bestialen van pachters der voors. hoeven verdreven sijnde ende op die voors. plaetse oyt by die van Asten zijn gescut of voor schutbaer gehouden, dan alleen, wanneer de voors. bestialen over de voors. oude bane Astenwaerts zijn bevonden ende achterhaelt geworden als wanneer alle de bestialen gescut sijnde, niet meer en wordt betaelt als eenen gulden, al waren er oock hondert byeen.”

Maar die van Asten hadden in den zomer van 1639 twee beesten van Heidriksche boeren gescut, hoewel ze niet bevonden waren over de genoemde „oude bane” en men eischte van de eigenaars voor de teruggave van elk stuks vee een gulden, hetgeen een inbreuk was op de vanouds bestaande usantien. De pachters beklagden zich hierover bij het hof te Brussel en 14 Mei 1640 werden de schepenen van Asten aangeschreven om den pachters van den Heytrack de stukken in quaestie „vredich te laten gebruycken.”

Den 9 Juli daaraanvolgende vergaderden schout en schepenen, kerk- en H. Geestmeesters van Asten, de president en één schepen uit Deurne, benevens Johan van Nieuwenheym, eigenaar van den Heidrik en dezen troffen by minnelijk tusschenspreken ende middeling van den Wel Ed. Geb. Heer Floris de Merode, Heer van Asten en Jkr Cornelis van Doerne, heer te Liessel, een accoord, waarbij bepaald werd, dat de pachters van den Heytrack „de Vliedt” en de „Oude Bane” ten eeuwigden dage zouden kunnen gebruiken.

(Wordt vervolgd.)

H. N. Ouwering.